

Redefinició del projecte "Ideal Flor"

ICC consultors
Enric Granados, 111 1r 1a
08008 Barcelona
Tel. 658 97 34 71
icc@icc-consultors.com
www.icc-consultors.com
NIF: B-62536909

Índex de continguts

1. Antecedents.....	3
2. Justificació cultural de l'equipament	4
3. Un equipament integrat, un equipament del segle XXI.....	6
4. Aproximació a un repartiment de l'espai	11

1. Antecedents

De cara al concurs per a l'adjudicació del projecte arquitectònic del projecte "Ideal Flor" es vol redefinir el projecte inicial a fi que s'aprofitin totes les seves potencialitats sense que això suposi cap pèrdua en relació a les necessitats i els objectius que el justifiquen.

Aquest projecte es troba al Passeig Valldaura, al barri de la Prosperitat, al districte de Nou Barris. Aquests terrenys són els que ocupava la fàbrica "Ideal Plàstica Flor" fundada el 1956. L'Ajuntament de Barcelona la va expropiar a partir de què cessés la seva activitat i com a conseqüència de la pressió veïnal. El 1990 va ser enderrocada. El projecte, per tant, és de nova planta.

L'element central a redefinir és l'anomenada "Sala d'Actes". Tal i com està plantejada -i fer honor al seu nom- les activitats culturals que s'hi podrien realitzar d'acord amb el projecte inicial serien mínimes. La redefinició d'aquesta part del projecte va necessàriament acompanyada d'una redefinició del seu conjunt. Per raons conceptuals -disposar d'un auditori implica una nova mirada sobre el conjunt- i per raons de repartiment de l'espai -la superfície total, 5.000 m², és una variable independent i no es pot veure afectada per cap canvi.

A més a més de la superfície total, els condicionants que no varien en aquest replantejament són els que identifiquen el projecte presentat inicialment. La construcció, a més a més de la sala d'actes reconvertida ara en auditori, d'una biblioteca de districte, d'un gimnàs i d'uns espais polivalents d'ús veïnal i comunitari.

2. Justificació cultural de l'equipament

Biblioteca

Les **biblioteques** són els equipaments culturals bàsics. A Barcelona, hi ha un pla de biblioteques que defineix les necessitats de cada districte tot establint les característiques de cada tipus de biblioteca. Partim, per tant, d'uns estàndards que no han de ser obstacle per a trobar solucions flexibles en funció del context. La biblioteca d'“Ideal Flor” és una biblioteca de Districte. Per aquest motiu ha de respondre estàndards en quant a espais i superfícies que contemplen entre 1.730 i 2.560 m2 d'ús públic, 260 i 440 m2 de zones de treball intern i entre 600 i 900 m2 de zones logístiques. Això fa un total que oscil·la entre 2.600 i 3.900 m2. Com veurem després, el programa funcional d'aquesta biblioteca preveu un total de 3.315 m2. Malgrat que, des de la seva aprovació el 1998, els paràmetres oficials de les biblioteques no han canviat, la tendència de les biblioteques de districte de Barcelona és que estiguin entre el 4.000 i els 5.000 m2.

Espais comunitaris

Els **espais comunitaris** són una reivindicació del barri i responen a la necessitat de disposar de més espais de trobada on portar a terme activitats vinculades a la formació i creació cultural des de la perspectiva de la democràcia cultural. Són uns espais que comparteixen objectius amb els centres cívics o amb els casals de barri, però que responen al principi d'oportunitat que sorgeix quan, com és el cas, es construeix un nou equipament en el que la pressió i la lluita veïnal hi ha tingut un paper significatiu.

Gimnàs

El **gimnàs** respon a un compromís de l'Ajuntament amb el barri, però també a una tendència creixent: la de trobar espais en els que fer coincidir la pràctica esportiva amb la pràctica cultural; una voluntat de promoure la connexió entre aquests dos mons i entre els qui hi participen.

Auditori

L'auditori és, com ja s'ha vist, la peça clau del replantejament. El concepte és prou genèric com per incloure-hi equipaments amb característiques molt diverses. Des d'una sala d'actes fins a un auditori nacional amb fossat. Concretar com ha de ser l'Auditori de l'“Ideal Flor” és un element clau per definir el projecte.

Ideal Flor és una oportunitat única per a què Nou Barris superi un dels seus principals dèficits en termes d'equipaments culturals: un espai preparat per acollir produccions escèniques professionals. Que respongui a les necessitats tècniques que precisen aquest tipus de produccions i amb un aforament prou ampli. Amb aquestes característiques, l'únic espai escènic del Districte és l'Ateneu Popular de Nou Barris que no dona resposta a aquesta necessitat genèrica que apuntàvem degut a la seva alta especialització en les arts circenses.

Des d'un punt de vista cultural, les possibilitats tècniques d'aquest equipament no s'han d'entendre com una limitació, tot el contrari. Poder acollir propostes professionals i entrar en algun circuit de programació professional no significa treure-li pes a la seva dimensió de proximitat. Són dimensions complementàries i és precisament el fet de tenir diferents possibilitats el que permet obrir el ventall d'usos.

A més a més, cal reivindicar la necessitat de tenir equipaments de proximitat de qualitat. El fet que una part significativa de l'ús del futur auditori tingui a les entitats i a la població del barri com a protagonistes, no ha de significar que amb uns mínims requisits -els propis d'una sala d'actes- sigui suficient.

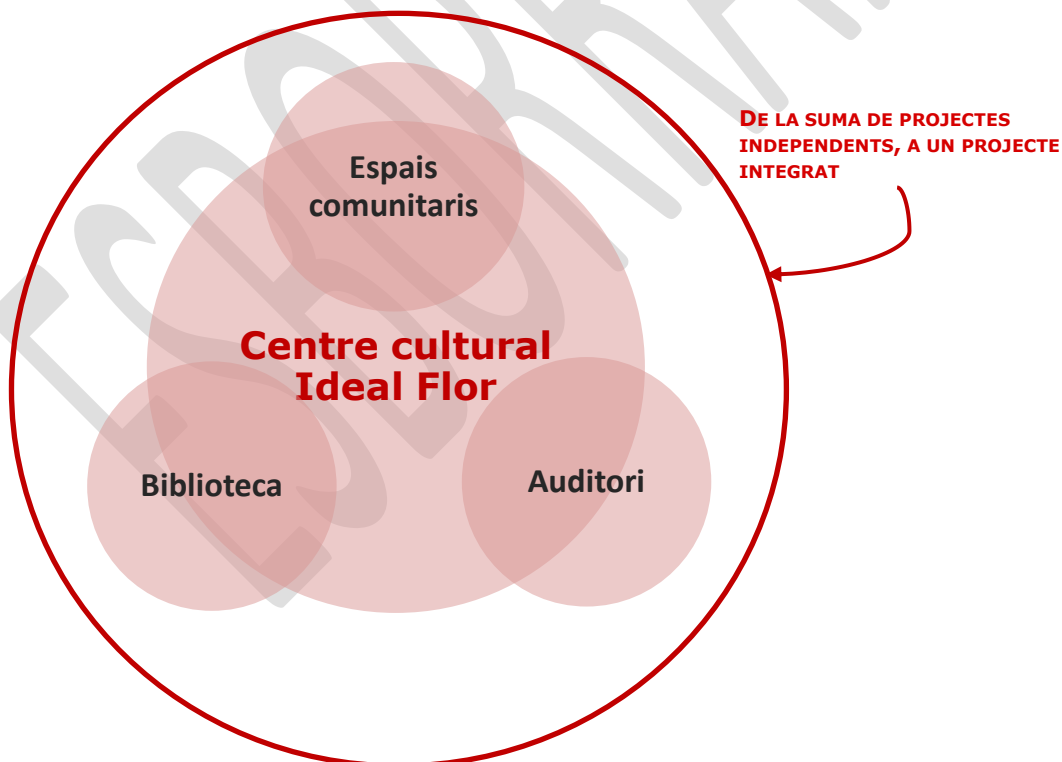
El sentit de disposar d'un espai escènic de qualitat és que permet acollir propostes professionals però també millorar les prestacions de les propostes vinculades a la cultura de proximitat.

3. Un equipament integrat, un equipament del segle XXI

El punt clau del replantejament que es proposa és el de passar de la concepció de tres equipaments culturals que comparteixen edifici i responen a tres lògiques de funcionament i a tres missions completament independents a un equipament integrat que inclou diferents usos.

En aquest replantejament no hi incorporem cap canvi sobre el gimnàs. Tot i que té sentit que s'estableixin vincles, en aquest replantejament es manté l'autonomia (logística i de gestió) del gimnàs en relació al centre cultural.

Així, d'un projecte que és la simple suma de tres projectes ("Biblioteca+Equipament de barri+Sala d'Actes") passem a un projecte integrat ("Centre Cultural Ideal Flor") en el qual les tres peces principals tenen diferents tipus d'interseccions.

El nou Centre Cultural uneix les lògiques de **proximitat** i de **centralitat**. És un equipament al servei de la ciutadania i de les entitats del barri i del Districte. Sense renunciar a esdevenir un espai de centralitat en termes de ciutat. Perquè

l'aposta per la descentralització és incompatible amb les jerarquies. La voluntat, per exemple, de descentralitzar propostes de ciutat com ara el Grec o la Mercè només és possible si es donen les condicions tècniques i objectives per acollir propostes diverses d'aquests esdeveniments. Quan alguna proposta del Grec, de la Mercè o d'un altre esdeveniment de ciutat es fa a Nou Barris ha de poder presentar-se en les mateixes condicions que si ho fa en algun dels equipaments considerats tradicionalment de centralitat de la ciutat.

Per a la construcció del nou equipament cal donar resposta al **principi d'oportunitat**. Aquí s'han de trobar les necessitats i voluntats de la ciutadania amb el planejament tècnic i polític. Amb aquesta proposta integral es dona resposta a aquestes mirades.

La proposta integral, a més a més, és coherent amb les tendències culturals globals de trencar els compartiments estancs. Els equipaments culturals de nova generació compatibilitzen la **diversitat** amb l'especialització. Són propostes modelables a nous contextos i necessitats, condició indispensable en una època de canvis accelerats i fronteres conceptuals difoses.

Les pròpies biblioteques -històricament uns dels equipaments més definits i especialitzats- ja fa un temps que tendeixen a ampliar els seus catàlegs de serveis i a diversificar els seus objectius. Les biblioteques es consideren centres culturals i el seu àmbit d'intervenció transcendeix el món del llibre i la lectura. Com a mínim, mitjançant tres punts de fuga:

- 1.** La informació i el coneixement amb un especial èmfasi en les Tecnologies de la Informació i la Comunicació.
- 2.** L'espai cultural relacional nuclear per al foment de la cohesió social.
- 3.** L'obertura als diferents sectors culturals, amb una atenció especial a la formació, a la creació i al foment de la participació.

D'aquestes biblioteques convertides en grans centres culturals n'hi ha per tot el món occidental, però els països nòrdics són capdavanters. L'exemple paradigmàtic d'aquest model de biblioteca és la Oodi, la Biblioteca Central de Helsinki. Tot i que encara som lluny d'aquests model, aquest és el model a seguir.

Un exemple barceloní diferent però que té aquest component de transcendir la biblioteca tot buscant una integració amb un equipament cultural és el Borsí, que integra la Biblioteca Andreu Nin i un equipament de caràcter veïnal i comunitari.

Aquest Centre Cultural ha de respondre a uns principis:

1 Integralitat

És un únic projecte

2 Racionalitat

Els espais, els serveis i la gestió de cada una de les parts ha de tenir en compte l'eficiència -en el seu sentit més ampli- i, per tant, no repetir espais, serveis, ni usos

3 Professionalitat

S'ha de gestionar des de l'expertesa. La gestió cultural i la biblioteconomia tenen professionals que saben donar resposta a les necessitats i als objectius d'un projecte cultural.

4 Comunitat

Cal donar espai i protagonisme a la població i a les entitats del barri i del Districte. Perquè aquest és el compromís, perquè així es garanteix una millor adequació del projecte al seu territori i perquè és un mode d'actuació que contribueix a aprofundir en la participació i, per tant, en la democratització en la presa de decisions.

5 Flexibilitat

Tot i que la presentació d'un projecte ha de ser intel·ligible, ordenada i racional, cal que, per respondre efectivament a la filosofia que l'inspira, sigui flexible, modelable.

Quan pensem en un equipament integral que respongui als principis que s'han apuntat hem de tenir en compte diferents perspectives:

✓ **L'arquitectura**

Cal pensar un projecte en el que sigui possible establir diferents fluxos de circulació. Que tinguin espais comuns, espais compartibles i espais cedibles. En el que el tot i les parts puguin conviure de la millor manera possible. Un projecte arquitectònic que doni resposta als principis d'integralitat, racionalitat i flexibilitat.

✓ **La governança**

El plantejament d'un projecte com aquest es fa des de l'acceptació d'un cert grau de complexitat. Tot i tractar-se d'un projecte integral, no es poden negar alguns condicionants específics de cadascuna de les parts. En aquest sentit, cal trobar equilibris. D'una banda, entre les necessitats específiques de cada una de les parts del projecte. I de l'altra, entre els condicionants organitzatius que els determinen.

✓ **La gestió**

També calen solucions complexes per a una realitat complexa. La naturalesa dels diferents usos implica un disseny de la gestió que incorpori els diferents accents i que asseguri la coherència amb la missió del conjunt.

Aquesta definició del projecte permet, al nostre entendre, una aproximació a la filosofia que l'ha d'inspirar. Hi ha elements necessaris per a una concreció que només són possibles a partir del consens entre les parts.

Aquí hi ha, com a mínim, un triangle d'actors que s'hi han d'aproximar des de la generositat i la flexibilitat: el Districte, el Consorci de biblioteques i els representants veïnals.

No pot ser, de cap manera, una disputa pels metres quadrats. La definició d'uns espais compartits i la visió integral del projecte és un guany per totes les parts. Es tracta de disposar de més superfície per desenvolupar projectes tot i que es perdi exclusivitat en l'ús d'aquesta superfície.

ESBORRAN

4. Aproximació a un repartiment de l'espai

Els punts de partida

- ✓ 5.000 m2 de superfície total.
- ✓ Dels quals, 370 m2 són per al gimnàs.
- ✓ Un programa funcional de la biblioteca de 3.315 m2 que respon als paràmetres de biblioteca de districte del Pla de biblioteques (s'amplia la informació en el quadre inferior).
- ✓ Un repartiment dels espais entesos com a compartiments estancs.
- ✓ Una sala d'actes de 335 m2 per a un aforament de 420 persones sense les condicions necessàries per fer-hi una programació escènica.

Biblioteca	Programa Funcional 18/12/2018	
	Útils	Construïts
Zona d'acollida i promoció	450	
Àrea d'accés	230	
Espai polivalent	150	
Magatzem de l'espai polivalent	20	
Espais de suport	50	
Àrea de Promoció i Dinamització	700	
Espai de Promoció, aprenentatge i dinamització	250	
Àrea de Música i cinema	100	
Espais de treball	100	
Espai Multimèdia	50	
Espais Taller	50	
Espai Jove (zona gaming)	150	
Àrea d'Informació i Fons Generals	700	
Espai de lectura, difusió i accés al fons	450	
Àrea de diaris i revistes	100	
Espais de silenci	150	
Àrea per infants i famílies	450	
Àrea d'informació i fons infantil	350	
Espai de petits lectors	75	
Aula multisensorial	25	
Àrea d'administració i Serveis	250	
Despatx de direcció	20	
Sala de reunions	25	
Espai de treball intern	85	
Dipòsit documental	70	
Magatzem logístic	25	
Espai de descans (office)	25	
Superfície total de programa	2.550	3.315
Superfície construïda BIBLIOTECA		3.315

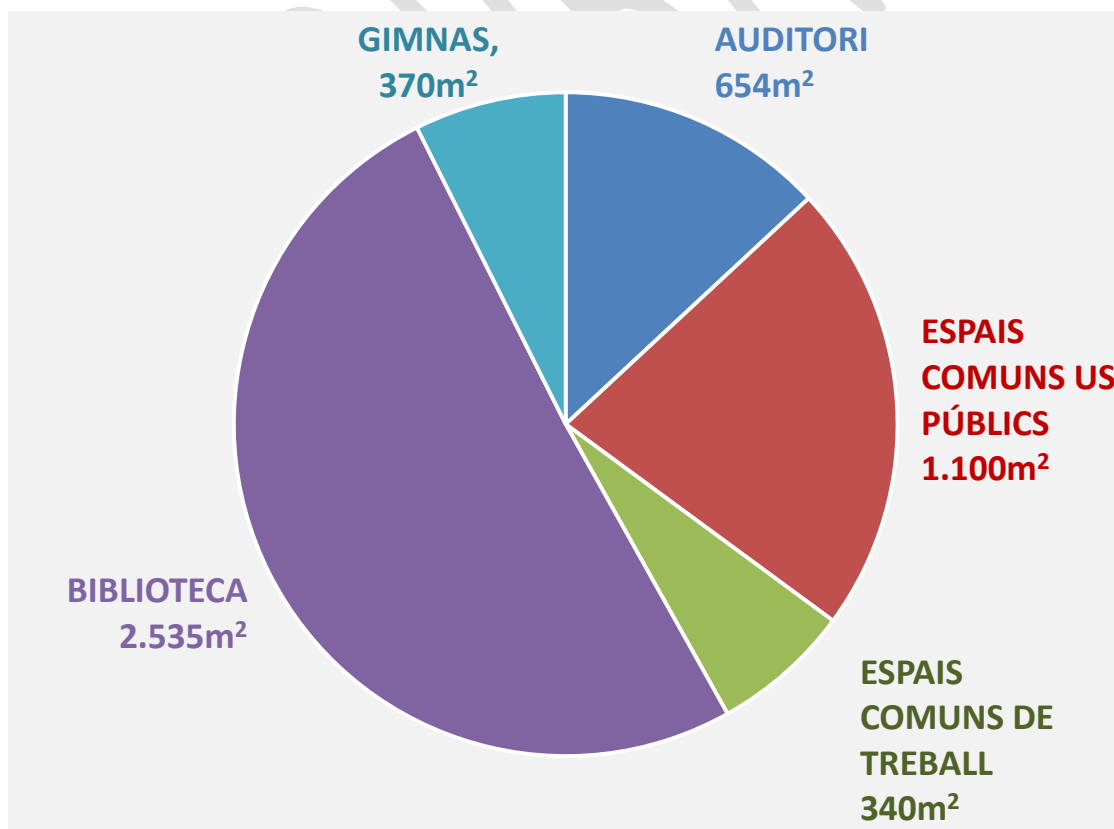
La nova proposta

En la nova proposta només es consideren intocables els dos primers punts: la superfície total (5.000 m²) i el gimnàs de 370 m² com a part autònoma i amb entrada pròpia.

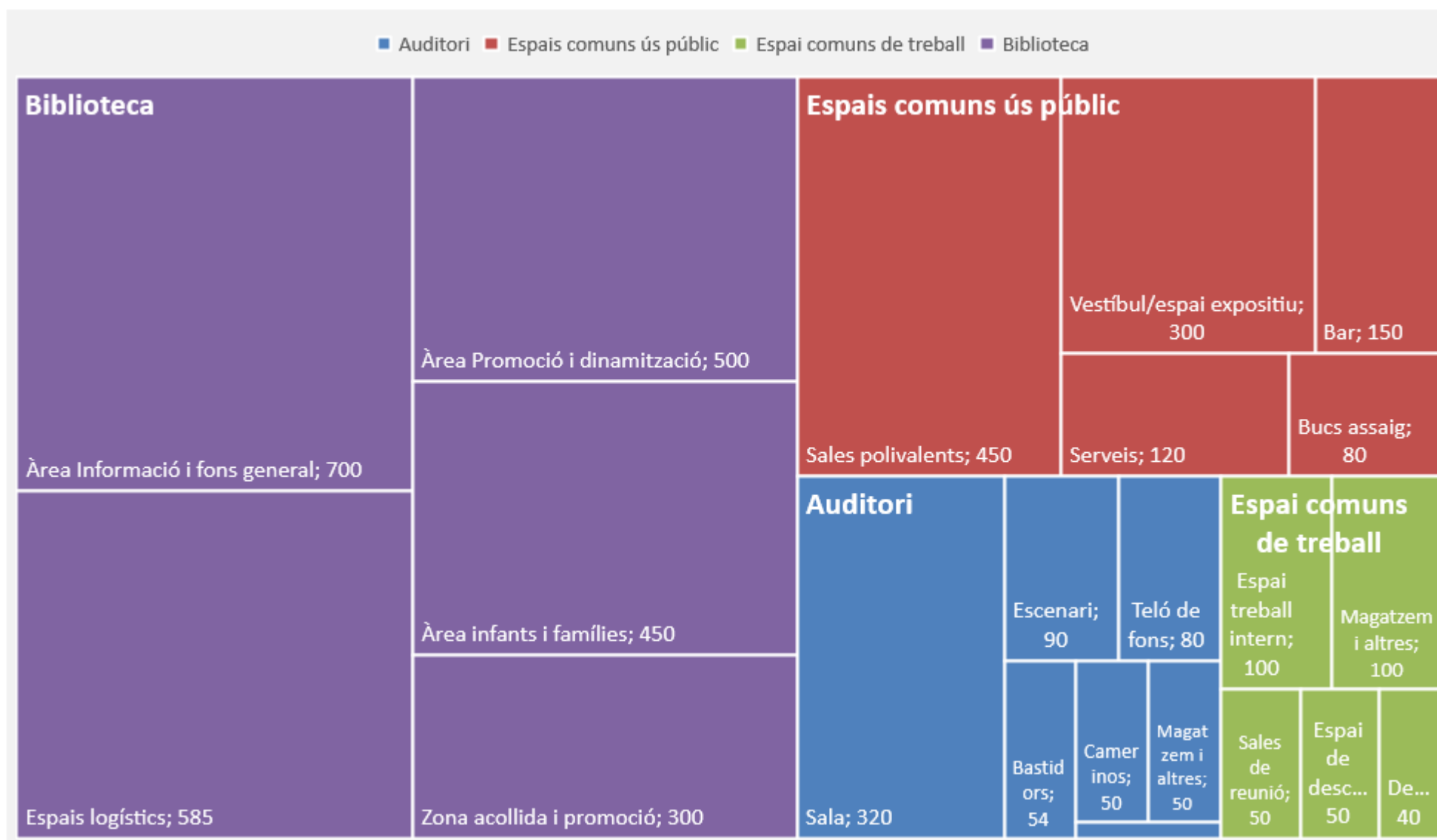
D'acord amb el que s'ha apuntat anteriorment, i a mode de síntesi, la nova proposta incorpora **dos grans canvis**:

- 1.** Un auditori per a 550 espectadors amb les condicions necessàries per a una programació escènica.
- 2.** Una concepció integral del Centre que incorpori espais comuns.

Repartiment dels grans espais

Detall de la distribució d'espais del Centre Cultural (m²)

Proposta d'Auditori

Escenari: 90 m² (10 m d'ample i 9 m de fons)

Bastidors: 54 m² (3 m d'ample, 9 m de fons, 2 bastidors)

Teló de fons: 80 m² (16 m d'ample i 5 m de fons)

Sala: 320 m² (16 m d'ample i 20 m de fons)

Camerinos (2): 50 m²

Sala de control: 10 m²

Magatzem i altres: 50 m²

TOTAL: 654 m²

Proposta d'espais comuns d'ús públic

Vestíbul/espai expositiu: 300 m²

Bar: 150 m²

Serveis: 120 m²

Sales polivalents: 450 m²

Bucs d'assaig: 80 m²

TOTAL: 1.100 m²

Proposta d'espais comuns de treball

Despatxos (2): 40 m²

Espai de treball intern: 100 m²

Sales de reunions (2): 50 m²

Magatzem: 100 m²

Espai de descans: 50 m²

TOTAL: 340 m²

Proposta biblioteca

Zona d'acollida i promoció: 300 m²

Àrea de Promoció i dinamització: 500 m²

Àrea d'informació i fons general: 700 m²

Àrea per infants i famílies: 450 m²

Espais logístics (increment del 30% del total de programa): 585 m²

TOTAL: 2.535 m²